

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 П 195832 19 Рев
Бања Лука, 1.8.2019. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, Горјане Попадић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Даворке Делић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Х.Х. из Ш., Р., кога заступа Н.Т., адвокат из Б., против тужене РС, коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, Сједиште замјеника у Бањој Луци, ради накнаде штете, вриједност предмета спора 2.848.200,42 USD, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 195832 18 Гж од 18.1.2019. године, на сједници одржаној 1.8.2019 године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 О П 195832 17 П 3 од 17.5.2018. године одбијен је тужбени захтјев, да се обавезе тужена да тужитељу, на име накнаде штете по основу неисплаћеног потраживања по пресуди Основног суда државе Луцерн, кантон Луцерн број 110045 од 2.9.2002. године, правоснажне 27.9.2002. године и признато рјешењем Окружног суда у Бањој Луци број 011 0 В 06 000438 од 16.2.2007. године, исплати износ од 5.665.204,50 КМ уз 15 % камата од 4.10.1998. године до исплате; дјелимични износ од 2.257.172,45 КМ окамаћен од 1.10.1994. године до 31.10.1995. године са 8% камата, а од 1.11.1995. године до 3.10.1998. године са 15% каматом „а све у противвриједности у КМ валути по средњем курсу Централне банке БиХ на дан исплате”, као и захтјев за накнаду трошкова поступка и тужитељ је обавезан да туженој накнади трошкове поступка у износу 8.000,00 КМ, а одбијен је захтјев тужене за накнаду трошкова поступка, преко досуђеног износа.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 195832 18 Гж од 18.1.2019. године, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова састава жалбе у износу од 3.300,00 КМ.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права (што произлази из садржаја ревизије) и предлаже, да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев усвоји или да се нижестепене пресуде укину и предмет врати на поновно суђење, другом судији првостепеног суда.

Тужена у одговору на ревизију тужитеља предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизија није основана.

Тужитељ у тужби захтјевом тражи накнаду штете, по основу неисплаћених потраживања по правоснажној пресуди страног суда, признатој од стране домаћег суда, у износима и са каматама назначеним у изреци првостепене пресуде.

Првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да је предузеће Ц.С. АГ из Ш., са предузећем ДИ „В.” д.о.о. Б.Л., закључило уговор о сарадњи 27.9.1991. године и два Анекса уговора, према којим је наведеном предузећу дало позајмицу у износу од 4.668.063,16 USD; да је пресудом Основног суда државе Луцерн кантона Луцерн број 110045 од 2.9.2002. године, која је правоснажна 27.9.2002. године и која је призната рјешењем Окружног суда у Бањој Луци број 011-05-06-000438 од 16.2.2007. године, обавезано предузеће ДИ „В.” д.о.о. Б.Л. да тужитељу врати новчана средства у наведеном износу; да је према садржају наведене пресуде иностраног суда, предузеће Ц.С. АГ из Ш. писменом изјавом од 25.9.1996. године уступило тужитељу цијелокупно потраживање у односу на предузеће ДИ „В.” д.о.о. Б.Л.; да је након продаје дијела државног капитала у ДИ „В.” д.о.о. Б.Л., рјешењем Основног суда у Бањој Луци број УЛ-3019/2002 од 26.11.2002. године, у судски регистар уписана промјена својине дијела државног капитала и промјена облика организовања тог предузећа - у акционарско друштво; да је рјешењем Основног суда у Бањој Луци број Ст-27/03 од 26.4.2006. године отворен стечајни поступак над ДИ „В.” д.о.о. Б.Л.; да је тужитељ предметно потраживање у износу од 14.457.213,10 КМ, пријавио у стечајном поступку и да је стечајни управник признао потраживања у износу од 11.457.211,02 КМ; да је у току стечајног поступка тужитељ из стечајне масе наплатио износ од 2.889.412,00 КМ, а преостали дио није исплаћен због недостатка новчаних средстава, о чему је тужитељ обавијештен од стране стечајног управника „информацијом о извршеним исплатама по пријављеном потраживању” од 9.10.2008. године и да је стечајни поступак закључен рјешењем истога суда број Ст-27/05 од 25.2.2010. године; да је предузеће ДИ „В.” а.д. Б.Л. престало да постоји јер је окончањем стечајног поступка брисано из регистра правних лица; и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 21.7.2014. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили, да тужена није у материјално правном односу са тужитељем и да нису испуњени законом прописани услови за обавезивање тужене на накнаду штете тужитељу ни примјеном одредбе члана 13. Закона о почетном билансу стања у поступку приватизације државног капитала у предузећима („Службени гласник Републике Српске”, број 24/98, даље: Закон о почетном билансу стања), па су усвајањем приговора о недостатку пасивне легитимације тужене у овоме спору и приговора застарјелости предметног потраживања, на које се позвала тужена, тужбени захтјев тужитеља одбили.

Одлуке нижестепених судова засноване су на закону.

Законом о почетном билансу стања, уређују се услови и поступак израде почетног биланса стања у поступку приватизације државног капитала у предузећима. У почетном билансу стања утврђује се вриједност државног капитала предузећа, са стањем на дан 30.6.1998. године (члан 2. Закона о почетном билансу стања). Одредбом члана 13. овог закона прописано је, да се ненаплаћено потраживање и неизмирене обавезе предузећа, настале до 31.3.1992. године у правним односима са физичким и правним лицима, чије је пребивалиште односно боравиште ван територије Републике Српске, преноси на Републику Српску, на основу акта Владе.

Према одредби члана 24. Уредбе о утврђивању методологије за израду почетног биланса стања у поступку приватизације државног капитала у предузећима („Службени гласник Републике Српске”, број 28/98, даље: Уредба), ненаплаћена потраживања и неизмирене обавезе предузећа настале до 31.3.1992. године, у правним односима са физичким и правним лицима чије је пребивалиште односно сједиште ван територије Републике Српске, затварају се по књиговодственој вриједности, одобравањем односно задужењем одговарајућих конта класе 1, односно класе 2, на терет, односно у корист државног капитала на групи конта 90.

Из наведеног произлази, да се поменуте одредбе Закона о почетном билансу стања и Уредбе и поступање по њима, односе на процес припреме приватизације (члан 29. тачка 4. Закона о приватизацији државног капитала у предузећима „Службени гласник Републике Српске”, број 24/98) и да се њима уређује начин и поступак израде почетног биланса стања на темељу којег је вршена приватизација. Цитирана одредба члана 13. Закона о почетном билансу стања, по схватању овога суда, има се разумјети само као успостава новог, вануговорног односа између предузећа из Републике Српске која имају дуговања или потраживања настала прије 31.3.1992. године према физичким или правним лицима са пребивалиштем или сједиштем ван територије Републике Српске, на основу којег се оваква потраживања односно дуговања преносе на Републику Српску, на основу акта Владе. Дакле, не ради се о односу какав се успоставља уговором по којем би Република Српска преузела предметну обавезу тужитеља на темељу одредбе члана 446. до 450. Закона о облигационим односима (“Службени лист СФРЈ”, број 29/78, 39/85 и 57/89, те “Службени гласник Републике Српске” број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), како је правилно закључио првостепени суд.

Према томе, у поступку приватизације предузећа вршено је евидентирање неизмирених обавеза (које предвиђа одредба члана 24. Уредбе и члана 13. Закона о почетном билансу стања), код Дирекције за приватизацију, што није случај са предметним потраживањем тужитеља, јер он евидентирање спорног потраживања код Дирекције за приватизацију није доказао, није ни тврдио да је исто Дирекцији пријављено, нити да је након регистрације о извршеној приватизацији ДИ „В.” ад. Б.Л. захтијевао измјену почетног биланса и по том основу плаћање спорног потраживања. И сва обраћања тужитеља у вези предметног потраживања која се налазе у списима предмета и то: писмено од 1.10.2002. године и ургенција од 1.12.2002. године, насловљена тадашњем предсједнику Владе Младену Иванићу; ургенција од 29.1.2003. године, и рекапитулација од 25.3.2003. године, насловљене предсједнику Владе Републике Српске, су обраћања у вези разговора везаних за рјешавање питања спорног дуга који су вођени у вези судског поступка покренутог код Основног суда државе Луцерн и немају карактер евидентирања предметног потраживања код Дирекције за приватизацију у поступку приватизације наведеног предузећа, предвиђене напријед наведеним одредбама Закона о почетном билансу стања и Уредбе, што је предуслов за примјену тих одредби. Из ових разлога, услови набројани у ревизији за примјену предње наведених одредби споменутог закона и Уредбе, сами по себи, без акта Владе којег предвиђа одредба члана 13. Закона о почетном билансу стања, нису правно релеванти за одлуку у овоме спору.

Слиједом наведеног, овдје се не ради „о већ стеченом праву по основу закона”, ни о обавези Владе за доношење акта за извршење наведене законске одредбе који би се односио „на све учеснике у поступку”, како ревидент неосновано тврди у ревизији, јер тужитељ, како је већ речено, није ни учествовао у поступку евидентирања предметног потраживања код Дирекције за приватизацију. Зато се неосновано у ревизији указује на

одредбу члана 69. Устава Републике Српске (према којој се државна власт у Републици Српској организује на начелу полеле власти), а у надлежности Владе Републике Српске је, између осталог, и да доноси уредбе, одлуке и друге акте за извршење закона (члан 90. тачка 4. Устава Републике Српске), који се по природи ствари доносе, када су испуњени законом прописани услови за извршење одређене законске одредбе што овдје, из предње наведених разлога није случај, када је ријеч о примјени члана 13. Закона о почетном билансу стања.

Стога, по оцјени овога суда, предметно потраживање тужитеља нема карактер потраживања која имају у виду цитиране одредбе Закона о почетном билансу стања и Уредбе, па нема мјеста ни примјени одредбе члана 13. Закона о почетном билансу стања, на којој законској одредби тужитељ заснива своје потраживање, а када би и имало карактер тог потраживања, нема акта Владе кога предвиђа наведена законска одредба, па тиме, супротно ревизионим наводима, нема ни основа за примјену те одредбе, како су правилно судили и нижестепени судови.

Из свега наведеног, супротно ревизионим наводима, правилно су нижестепени судови судили када су тужбени захтјев тужитеља одбили, због недостатка пасивне легитимације тужене у овоме спору.

Поред наведеног, тужитељ је тужбу у овој правној ствари поднио 21.7.2014. године, након што у стечајном поступку (који је над ДИ „В.” а.д. Бања Лука закључен рјешењем Основног суда у Бањој Луци од 25.2.2010. године), није у цјелини намирио своје потраживање и то по правном основу, накнада штете, која се не може довести у везу са повредом члана 172. ЗОО, у вези са чланом 13. Закона о почетном билансу стања од стране тужене, у виду чињења, а ни у виду пропуштања с обзиром да спорно потраживање није било ни пријављено Дирекцији за приватизацију Републике Српске. Из ових разлога, нису остварене законом прописане претпоставке из члана 154. и 172. ЗОО за накнаду предметне штете тужитељу.

Према оцјени овога суда, основан је и приговор застарјелости предметног потраживања, на који се позвала тужена.

Наиме, с обзиром на правну природу тужбеног захтјева (накнада штете) предметно потраживање застаријева за три године од када је оштећеник сазнао за штету и учиниоца (члан 376. став 1. ЗОО), а у сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од када је штета учињена (члан 376. став 2. истог закона).

Рачунајући застарни рок од дана извршене приватизације државног капитала ДИ „В.” а.д. Б.Л. (дана 26.11.2002. године), истекла су оба законом прописана рока застарјелости потраживања, а петогодишњи застарни рок је истекао 26.11.2007. године. И када би се застарни рок, у крајњем случају, рачунао од 9.10.2008. године када је стечајни управник информацијом број 1234/08 обавијестио тужитеља о исплати му износа од 1.681.112,54, извршеној дана 30.4.2008. године (што је објављено у „Службеног гласнику Републике Српске”, број 41/08, од 7.5.2008. године) и о исплати износа од 1.208,299,64 КМ дана 1.8.2008. године (објављено у „Службеног гласнику Републике Српске”, број 74/08, од 12.8.2008. године) и да стечајни дужник нема могућности за исплату било каквог другог износа и по било ком основу (на коју информацију се тужитељ позива у тужби), то јесте, након извршених исплата којима је прекинут застарни рок и од када је почео тећи нови рок застарјелости, и у том случају су истекла оба рока, а петогодишњи рок је истекао 9.10.2013. године, што значи знатно прије

подношења тужбе, због чега приговор ревидента о прекиду застарног рока, није од значаја за одлуку о овом приговору.

За рачунање застарног рока без значаја је поменута пресуда страног суда и рјешење Окружног суда у Бањој Луци о њеном признању, јер се те судске одлуке не односе на тужитеља, а из истог разлога се, супротно ревизионим наводима, овдје не примјењује застарни рок из члана 379. ЗОО, како су правилно судили и нижестепени судови.

С обзиром да се овдје не ради о штети проузрокованој неизвршавањем судске одлуке, нема мјеста позивању ревидента на став Европског суда за људска права, везан за тај облик штете (у чему се ревизија добрим дијелом исцрпљује). Нема основа ни указивање на члан 6. Европске Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, која - као ни Устави Босне и Херцеговине и Републике Српске, не искључују примјену законских одредби, у конкретном случају одредби ЗОО, које прописују рокове и услове за заштиту појединих права. Законска ограничења у остваривању ових права, па и одређивање временских оквира, у овом случају рокова за реализацију накнаде штете, су оправдана због правне ситуације и функционисања правног система. Због тога не може бити говора о повреди права тужитеља на имовину, јер је тужитељ пропуштањем подношења тужбе у законом прописаном року, изгубио право на судску заштиту.

Како су нижестепене пресуде утемељена на напријед споменути законским одредбама, нема основа у утврђеном чињеничном стању и у материјалном праву ревизиони приговор о дискриминацијском ставу судова у овој правној ствари.

Нижестепени судови су оцијенили проведене доказе на начин прописан одредбом члана 8. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске”, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), а другостепени суд је оцијенио жалбене наводе који су од одлучног значаја (члан 231. ЗПП) и за своју одлуку је дао ваљане разлоге који задовољавају стандарде прописане чланом 191. став 4. истог закона, па се приговор ревидента да је побијана пресуда захваћена наведеним повредама одредаба парничног поступка, указује неоснованим.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове одлуке, остали наводи ревизије нису од утицаја на законитост и правилност повијане пресуде.

Из наведених разлога а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Горјана Попадић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић